

REFERAT |KRS| Helse- og sosialstyret (2015-2019) d. 29-08-2017

Mødedato Tirsdag d. 29. august 2017 kl. 14:00

Mødested Formannskapssalen

Indholdsfortegnelse

Program for møtet.....	3
Godkjenning av protokoll fra helse- og sosialstyrets møter 21.06.17.....	5
Rask Psykisk helsehjelp.....	6
Disponering av statlige midler til kommunalt rusarbeid.....	10
Høring - Endringer i introduksjonsloven.....	17
Høring - forslag til veileder for kommunens oppfølging av pasienter og brukere med store og samn.....	20
Prinsipper og rutiner for enhetlig forvaltning av årlige driftstilskudd.....	23

Kristiansand, 21.08.2017

MØTEINNKALLING TIL HELSE- OG SOSIALSTYRET

Dato: 29.08.2017 kl. 14.00

Sted: Anna Jensen / Gerda Ring, Rådhuskvartalet u.etc. NB! Merk sted!

Innkalling gjelder bare medlemmer. Varamedlemmer møter etter særskilt innkalling.

Forfall medels snarest til Politisk sekretariat, tlf 38 24 34 80 / 905 81 832

PROGRAM FOR FELLESMØTE HELSE- OG SOSIAL- OG OPPVEKSTSTYRET:

Kl. 14.00 – 14.20 Situasjonen i Barnevernet v/ Monica Brunner

Kl. 14.35 – 14.50 Ungdomssituasjonen i Kristiansand v/ Johanne Marie Benitez

Kl. 15.00 – 15.20 Nye mønstre – trygg oppvekst. Kristiansand kommunes deltakelse i Folkehelseprogrammet v/ Kristine Vigsnes

Kl. 15.30 – 15.50 Informasjon om prosjektet systematisk identifikasjon og oppfølging av utsatte barn v/ Kristin Slaaen Svendsen

Deretter behandling av sakskart for Helse- og sosialstyret

SAKSKART			Side
43/17	201700012-39	Program for møtet	
		<u>Helse- og sosialstyresaker:</u>	
44/17	201700012-38	Godkjenning av protokoll fra helse- og sosialstyrets møter 21.06.17	
45/17	201707628-1	Rask psykisk helsehjelp	
		<u>Formannskapssaker:</u>	
46/17	201700551-5	Disponering av statlige midler til kommunalt rusarbeid	
47/17	201615918-4	Høring - Endringer i introduksjonsloven	

48/17	201707723-2	Høring - forslag til veileder for kommunens oppfølging av pasienter og brukere med store og sammensatte behov	
		<u>Bystyresak:</u>	
49/17	201513293-10	Prinsipper og rutiner for enhetlig forvaltning av årlige driftstilskudd	

Viggo Lütcherath
Leder
(sign.)

Dato 11. juli 2017
Saksnr.: 201700012-38
Saksbehandler Anne Lise Holand Aabø

Saksgang
Helse- og sosialstyret

Møtedato
29.08.2017

Godkjenning av protokoll fra helse- og sosialstyrets møter 21.06.17

Forslag til vedtak

1. Helse- og sosialstyret godkjenner protokoll fra helse- og sosialstyrets møte 21.06.2017.
2. Helse- og sosialstyret godkjenner protokoll fra helse- og sosialstyrets møte som legatstyre 21.06.2017.

Wenche P. Dehli
Helse- og sosialdirektør

Anne Lise Holand Aabø
Formannskapssekretær

Vedlegg:
Protokoll fra helse- og sosialstyrets møte 21.06.17
Protokoll fra helse- og sosialstyrets møte som legatstyre 21.06.17

Dato 25. juli 2017
Saksnr.: 201707628-1
Saksbehandler Inger Ingebretsen

Saksgang
Helse- og sosialstyret

Møtedato
29.08.2017

Status og videre drift av Rask psykisk helsehjelp

Sammendrag

I forbindelse med bystyrets behandling av handlingsprogrammet for 2017 – 2020, ble følgende verbalforslag vedtatt:

«Bystyret ber om at helse- og sosialutvalget orienteres om hvordan Rask psykisk helsehjelp skal ivaretas når det blir en del av den ordinære drift.»

Rask psykisk helsehjelp (RPH) er et lavterskeltilbud for mennesker med lette til moderate psykiske vansker. Kristiansand kommune ved Virksomhet oppfølging, startet som en av mange piloter i Norge etablering av tilbudet i 2014. RPH er basert på en britisk modell hvor man ønsker å være mer progressiv og målrettet i måten man tilbyr psykisk helsehjelp. Målet med RPH er å gi tilbud raskt i form av assistert selvhjelp, kurs og/eller samtaler. Dette for å forhindre forverring av psykiske plager og brukers livskvalitet.

RPH er innarbeidet i driften og omfatter tre stillinger. Kompetansen i tilbudet er psykolog og terapeuter med videreutdanning innen kognitiv terapi.

Kristiansand kommune har for 2017 fått prosjektmidler til å utvikle RPH til også å omfatte brukergruppen 16 – 18 år. Dette vil bli gjennomført i samarbeid med oppvekstsektoren. I forbindelse med rullering av handlingsplan for psykisk helsearbeid vurderes behov for videreutvikling av RPH.

Forslag til vedtak

Helse- og sosialstyret tar saken til orientering.

Wenche P. Dehli
Helse og sosialdirektør

Inger Ingebretsen
Leder, Virksomhet oppfølging

Bakgrunn for saken

I forbindelse med bystyrets behandling av handlingsprogrammet for 2017 – 2020, ble følgende verbalforslag vedtatt:

Bystyret ber om at helse- og sosialutvalget orienteres om hvordan Rask psykisk helsehjelp skal ivaretas når det blir en del av den ordinære drift.

Rask psykisk helsehjelp (RPH) er et lavterskeltilbud for mennesker med lette til moderate psykiske vansker. Kristiansand kommune, ved Virksomhet oppfølging, startet som en av mange piloter i Norge etablering av tilbudet i 2014. RPH er basert på en britisk modell hvor man ønsker å være mer progressiv og målrettet i måten man tilbyr psykisk helsehjelp. Målet med RPH er å gi tilbud raskt i form av assistert selvhjelp, kurs og/eller samtaler. Dette for å forhindre forverring av psykiske plager, og brukers livskvalitet.

Rask Psykisk Helsehjelp som metode og tilbud

Rask Psykisk Helsehjelp er et tilbud basert på den britiske IAPT modellen (increased access to psychological therapies) som er en trappetrinnsmodell hvor man ønsker å være mer progressiv og målrettet i måten man tilbyr psykisk helsehjelp. Målet med RPH er å gi et raskt tilbud, i form av assistert selvhjelp, kurs eller samtaler. Dette for å forhindre forverring av den psykiske plage og livskvalitet.

En anser at det er store samfunnsøkonomiske gevinster i å tilby mennesker med psykiske vansker en lettere tilgjengelig hjelp for å forebygge behovet for mer langvarig behandling og unngå funksjonsfall og forverring av tilstander. Det vil være viktig med tanke på redusert sykefravær og unngå tap av verdifull arbeidskraft også med hensyn til uførhet. Behandlingen retter seg mot symptomlette, men har et systematisk jobbfokus med mål om økt arbeidsnærvær for å komme raskere tilbake i arbeid.

Rask psykisk helsehjelp skal være et supplement til allerede eksisterende tilbud. God samhandling med fastleger, spesialisthelsetjenesten, NAV og øvrige kommunale tjenester er et suksesskriterium. Samhandlingsreformens intensjoner om en annen oppgavefordeling mellom kommune og spesialisthelsetjenesten legger også føringer for at kommunen får et større ansvar innen psykisk helse når det gjelder:

- forebygging
- diagnostisering
- kartlegging
- behandling og rehabilitering

Fastlegens rolle blir svært viktig i dette arbeidet fremover, og RPH er et viktig tilskudd i tiltaksvidten. RPH gir muligheter for rask hjelp til en pasientgruppe hvor dette er veldig viktig med tanke på forebygging og tidlig innsats.

Målgruppe

Helsedirektoratet har i veilederen «sammen om mestring» delt inn psykiske helseproblemer i tre hovedforløp:

- *Hovedforløp 1: Milde og kortvarige problemer*
- *Hovedforløp 2: Kortvarige alvorlige problemer / lidelser og langvarige mildere problemer / lidelser*
- *Hovedforløp 3: Alvorlige langvarige problemer / lidelser.*

RPH retter seg mot personer i forløp 1 og 2. Kommunene har sammen med fastlegen et primæransvar for hovedforløp 1. Dette primæransvaret innebærer å forebygge, kartlegge og behandle. Angst og depresjon er blant de lidelsene som gir størst sykdomsbyrde i Norge når en måler sum av helsetap og tapte leveår. Dette er også de to viktigste medisinske årsakene

til sykefravær og uføretrygd. RPH tilbys personer med lette og moderate plager av angst og / eller depresjon og søvnvansker.

Innholdet i Rask psykisk helsehjelp (RPH)

Kurs:

Introduksjonskurset består av fire samlinger. Samlingene er på to timer, og kurset går normalt over fire uker. Dette er et kurs og ikke et gruppetilbud. Kurset har fokus på informasjon om angst, depresjon og søvnproblematikk med fokus på forebygging og mestring.

Veiledet selvhjelp:

I veiledet selvhjelp finner bruker og terapeut selvhjelpsmateriell som en kan jobbe med på egenhånd. Det kan være i form av artikler, bøker eller internettbaserte programmer.

RPH tilbyr veiledet selvhjelp over telefon der de konkrete erfaringer med bruk av selvhjelpsmateriellet diskuteres. Slik gis det tid til å prøve ut ulike metoder, og skaffe seg erfaringer som kan drøftes med terapeuten.

Individuelle samtaler:

Modell og metoder i RPH bygger på kognitiv terapi. Omfanget av samtaleterapi er fra 1 til 15 terapitimer, hvor gjennomsnittet ligger på mellom 6 og 8 timer. Samtalene har som mål å hjelpe å endre psykiske reaksjoner og atferdsmønstre som er forbundet med lidelsen og/eller hemmet fungering.

Forskningsresultater

Rask psykisk helsehjelp i Kristiansand er del av en forskningsstudie i regi av Folkehelseinstituttet som startet i november 2015, og som ble ferdigstilt første halvdel av 2017.

Rapporten fra Folkehelseinstituttet viser at 6 av 10 personer som hadde angst og depresjon før de fikk tilbud i Rask psykisk helsehjelp, var friske i slutten av behandlingen. Nærmere halvparten av de som rapporterte om søvnproblemer ved inntak til Rask psykisk helsehjelp, var kvitt disse etter behandlingen. Flere kom seg også tilbake i eller ut i jobb.

Rask psykisk helsehjelp krever ingen henvisning fra lege. Rapporten viser at nesten halvparten tok kontakt på egenhånd, noe som trekkes frem som bra med tanke på at intensjonen var å skape et lett tilgjengelig tilbud. En utfordring for RPH er å nå ut til flere menn. Så mange som tre av fire som mottar tilbudet er kvinner. Over halvparten er mellom 26 og 44 år gamle.

Brukerne av Rask psykisk helsehjelp er svært fornøyde med hjelpen. Brukerne svarer på alle parametere at de er fornøyd i stor eller svært stor grad.

Dagens situasjon

I perioden fra 2014 har Rask psykisk helsehjelp hatt rundt 1000 henvendelser. Ca. 25 % er videresendt til fastlegen siden de ikke var i målgruppen. RPH tilbudet har vært med i en forskningsstudie. 1/3 av målgruppen har vært i kontrollgruppen uten tilbud fra RPH. 400 har fått tilbud via RPH i perioden.

Virksomhet oppfølging viderefører RPH i fast drift med 3 stillinger. Det er i dag 1 psykolog, 1,5 terapeutstillinger og 0,5 merkantil stilling.

Målgruppen har vært brukere fra 18 år. Det ble våren 2017 søkt Helsedirektoratet om ytterligere prosjektmidler for å kunne utvide målgruppen til også å gjelde aldersgruppen 16 –

18 år. Det er innvilget 1 mill.kr. til dette for 2017. Virksomhet Oppfølging iverksetter tiltaket og sikrer samhandling med Oppvekstsektoren rundt denne aldersgruppen.

En vil i forbindelse med rullering av handlingsplan for psykisk helsearbeid vurdere behovet for videreutvikling av RPH.

Dato 25. juli 2017
Saksnr.: 201700551-5
Saksbehandler Inger Ingebretsen

Saksgang
Helse- og sosialstyret
Formannskapet

Møtedato
29.08.2017
30.08.2017

Disponering av midler fra nasjonal opptrappingsplan på rusfeltet.

Sammendrag

Da bystyret behandlet handlingsprogrammet for perioden 2017-2020, ble følgende verbalforslag fattet:

Bystyret ber om at det fremlegges en egen sak for Helse- og sosialstyret og Formannskapet om hvordan midlene fra den nasjonale opptrappingsplanen på rusfeltet og kommunal øyeblikkelig hjelp planlegges disponert. Videre samarbeid med Rio Restart og andre frivillige organisasjoner drøftes spesielt.

Kommunene er styrket med midler til kommunalt rusarbeid over statsbudsjettet i forbindelse med nasjonal opptrappingsplan for rusfeltet. Kristiansand kommune ble styrket med 7,80 mill.kr. i 2016 og 4,95 i 2017 til dette formålet. Det er statlige føringer til bruk av midlene. Regjeringens prioriterte områder er: **Bolig, arbeid og aktivitet, tidlig innsats og lavterskeltilbud og økt kompetanse**. Dette sammenfaller med vedtatte satsingsområder i Kristiansand kommunens planer for rus- og psykisk helsefeltet. Midlene er disponert i henhold til dette på bakgrunn av vedtatt handlingsprogram 2017 – 2020, som det fremgår av saken. Dette omfatter også midlene som er disponert med tanke på etablering av kommunal øyeblikkelig hjelp døgntilbud til personer med rus- og psykisk helseutfordringer. Saken beskriver også helse- og sosialsektorens samarbeid med frivillige og ideelle organisasjoner på rusfeltet, innbefattet Rio Restart.

Forslag til vedtak

Formannskapet tar saken til orientering

Tor Sommerseth
Rådmann

Wenche P Dehli
Helse- og sosialdirektør

Bakgrunn for saken:

Da bystyret behandlet handlingsprogrammet for perioden 2017-2020, ble følgende verbalforslag vedtatt:

Bystyret ber om at det fremlegges en egen sak for Helse- og sosialstyret og Formannskapet, om hvordan midlene fra den nasjonale opptrappingsplanen på rusfeltet og kommunal øyeblikkelig hjelp planlegges disponert. Videre samarbeid med Rio Restart og andre frivillige organisasjoner drøftes spesielt.

Kommunene er styrket med midler til kommunalt rusarbeid over statsbudsjettet i forbindelse med nasjonal opptrappingsplan for rusfeltet. I 2016 ble helse- og sosialsektoren i Kristiansand kommune styrket med 7,80 mill.kr. og i 2017 ble kommunen styrket med 4.95 mill.kr. til dette formålet. Det er statlige føringer til bruk av midlene. Regjeringens prioriterte områder er:

- **Bolig**
- **Arbeid og aktivitet**
- **Tidlig innsats og lavterskeltilbud**
- **Økt kompetanse.**

Dette sammenfaller med vedtatte satsingsområder i Kristiansand kommunens planer for rus- og psykisk helsefeltet. Midlene er disponert i henhold til dette på bakgrunn av vedtatt handlingsprogram 2017 – 2020.

Kommunene fikk fra 2017 lovfestet plikt til å etablere **kommunal øyeblikkelig hjelp døgntilbud** for mennesker med psykisk helse- og rusproblemer. Det er nasjonale forventninger til at kommunene også disponerer statlige midler fra opptrappingsplanen på rusfeltet for å sikre driften av tiltaket, i tillegg til de midlene kommunen er tildelt særlig i forbindelse med lovendringen. Dette fremkommer også av saken.

Innhold i saken

I saken legges det frem oversikt over hvordan statlige midler til kommunalt rusarbeid er disponert i 2016 og 2017. Oversikten presenteres i tabellform i punkt 1.1 De ulike tiltakene er beskrevet under punkt 1.2 i saken. Punkt 2.0 i saken omhandler samarbeid med frivillige og ideelle organisasjoner, innbefattet Rio Restart.

1.1 Oversikt over statlige rusmidler disponert i henhold til regjeringens prioriterte formål, i 2016 og i 2017

Statlige rusmidler disponert i henhold til regjeringens prioriterte formål	2016	2017
Bolig		
Tiltak	2016	2017
Etablere tilbud på ettermiddag/kveld	2 200 000,-	
Økt stillingsressurs på Toppdalsveien/ nødbolig		1 200 000,-
Arbeid og aktivitet		
Tiltak	2016	2017
Arbeid og aktivitet som forebyggende tiltak	700 000,-	
Arbeid og aktivitet i rehabiliteringsforløp	500 000,-	700 000,-
Tidlig innsats og lavterskeltilbud		
Tiltak	2016	2017
Tidlig innsats og lavterskeltilbud – aldersgruppa 16 - 19	1 200 000,-	

Bruker- og pårørendearbeidet	500 000,-	
Økt kompetanse		
Tiltak	2016	2017
Økt kompetanse og kvalitet i tjenesten	1 600 000,-	
Kompetansebygging i boligdriften, i samarbeid med RVTS	600 000,-	
Rus- og avhengighetsproblemer hos eldre	500 000,-	
Ruskompetanse som sikrer koordinering og samhandling		700 000,-
Økt tverrfaglig ruskompetanse		700 000,-
Kommunal øyeblikkelig hjelp døgntilbud		
Tiltak	2016	2017
Midler avsatt til etablering av kommunal øyeblikkelig hjelp døgntilbud til personer med psykisk helse- og rusproblemer		1 650 000,-
SUM	7 800 000,-	4 950 000,-

Dersom det bevilges nye midler i forbindelse med nasjonal opptrapping på rusfeltet for 2018, vil dette komme frem i rådmannens forslag til handlingsprogram for 2018-2021.

1.2 Tiltak i tilknytning til satsingsområdene

Bolig		
Tiltak	2016	2017
Etablere tilbud på ettermiddag / kveld	2 200 000,-	
Økt stillingsressurs på Toppdalsveien / nødbolig		1 200 000,-

Etablere tilbud på ettermiddag / kveld

Det er behov for mer fleksibel boligsosial oppfølging fra oppfølgingstjenestene til brukere med rusmiddelproblematikk. Det er behov for å bedre tilgjengelighet til tjenestene for brukere på ettermiddag/kveld og helg. Dette gjelder særlig brukere som trenger hjelp til å bevare et stabilt boforhold, unngå unødvendige innleggelser og trygges ved hjelp av tilgjengelighet, også i de perioder hvor resten av hjelpeapparatet har stengt. Arbeidet med å redusere bostedsløshet og bruk av midlertidig bolig, særlig til unge rusmiddelavhengige under 25 år, må styrkes.

Dette innebærer turnusordninger og etablering av teamarbeid. Arbeidet med å tilrettelegge for dette er ferdigstilt høsten 2017 og tiltaket vil være i drift fra 2018.

Økt stillingsressurs på Toppdalsveien/ nødbolig

For å styrke oppfølgingen og sikre trygghet for både beboere, ansatte og nærmiljø, har det vært et behov for å styrke bemanningen i Toppdalsveien og nødbolig på Rodeneset. Boligene blir styrket med økt stillingsressurs og økt kompetanse. Økt bemanning ble iverksatt fra januar 2017.

Arbeid og aktivitet		
Tiltak	2016	2017
Arbeid og aktivitet som forebyggende tiltak	700 000,-	
Arbeid og aktivitet i rehabiliteringsforløp	500 000,-	700 000,-

Brukerplanundersøkelsen som ble gjennomført i kommunen i 2016 avdekket et tydelig behov for tiltak rettet mot arbeid og aktivitet til rusmiddelavhengige og personer i rehabilitering.

Arbeid og aktivitet som forebyggende tiltak

0,7 mill. kr disponeres i forbindelse med at det legges ut anbud på tilrettelagte arbeidsplasser for personer som står i fare for å utvikle psykiske lidelser og rusproblematikk. Fokus vil være forebyggende arbeid rettet mot risikogrupper. Anbudet ferdigstilles i løpet av høsten 2017.

Arbeid og aktivitet i rehabiliteringsforløp

1.2 mill.kr ble satt av til en anbudskonkurranse for tilrettelagte arbeidsplasser for personer i aktiv rus. 6 organisasjoner var invitert til å gi tilbud, deriblant Rio Restart. Samtlige leverte inn tilbud. Ved vurdering av tilbud opp mot kravspesifikasjonene i anbudet hadde Blå Kors det beste tilbudet til brukergruppen. Blå Kors startet opp tiltaket 1. august 2017.

Tidlig innsats og lavterskeltilbud		
Tiltak	2016	2017
Tidlig innsats og lavterskeltilbud – aldersgruppa 16 - 19	1 200 000,-	
Bruker- og pårørendearbeidet	500 000,-	

Tidlig innsats og lavterskeltilbud – aldersgruppa 16 – 19

Kr. 1.200 000,- er overført til oppfølgingstjenester for ungdom. Målgruppen er ungdom i aldersgruppen 16 – 19 år som er i risiko for å utvikle rusproblemer.

Bakgrunnen for satsingen er at planarbeidet på rus og psykisk helsefeltet avdekket mangel på tilbud til risikoutsatt ungdom i aldersgruppa 16-19 år. Det er behov for forebyggende innsats og tiltak som kan hindre at problemene utvikler seg og blir alvorlige. Det ble i løpet av våren 2016 gjennomført en Ungdataundersøkelse for denne aldersgruppen, også for de som har droppet ut av videregående skole. Undersøkelsen bekrefter behovet for å styrke tidlig innsats i denne gruppen. Tiltaket som er etablert tilbyr rask hjelp, innen 48 timer, til ungdom som henvender seg og til pårørende som har bekymring for sine ungdommer. Det samarbeides tett med forvaltningskontoret for å sikre at unge som har behov for hjelp utover dette tilbudet, får det.

Bruker- og pårørendearbeidet

Det ble satt av kr. 500 000,- til dette arbeidet.

Bruker- og pårørendearbeidet skal styrkes i perioden, blant annet gjennom økt samhandling og samarbeidsutvikling med pårørende- og brukerorganisasjoner. Pårørende er en viktig ressurs, men har samtidig egne behov. Spesielt er barn av psykisk syke og rusmiddelavhengige en sårbar gruppe som trenger økt forebyggende innsats fra oppfølgingstjenesten i kommunen. Dette er en viktig del av kommunens tidlige innsats.

Høsten 2016 ble det derfor opprettet en 20 % stilling som koordinator for Barn som pårørende. Det er etablert barneansvarlige i alle avdelinger innen rus og psykisk helse. Tiltaket blir evaluert høsten 2017 med tanke på dimensjonering.

Økt kompetanse		
Tiltak	2016	2017
Økt kompetanse og kvalitet i tjenesten	1 600 000,-	
Kompetansebygging i boligdriften, i samarbeid med RVTS	600 000,-	
Rus- og avhengighetsproblemer hos eldre	500 000,-	
Ruskompetanse som sikrer koordinering og samhandling		700 000,-
Økt tverrfaglig ruskomptanse		700 000,-

Økt kompetanse og kvalitet i tjenesten

Det er satt av 1 600 000,- til dette.

I følge primærhelsemeldingen vil det fra 2020 bli et lovkrav om psykologkompetanse i kommunene. Kristiansand kommune har fulgt opp dette. Tilskudd til psykologkompetanse har vært et av regjeringens virkemidler for å styrke kvalitet og kompetanse innen psykisk helse, rus, vold og traumefeltet. Tilskuddet dekker bare deler av stillingen og kommunen må finansiere resten. 1.6 mill. er derfor brukt for å finansiere egenandelen til psykologkompetanse i virksomheten som har ansvar for kommunens rus og psykisk helsearbeid.

Oppfølgingstjenesten har i dag 5 psykologer i virksomheten. To psykologer har ansvar innenfor ungdomsarbeidet, en stilling er lagt til voksne over 25 år. En psykologstilling har arbeid innen Rask Psykisk Helsehjelp. En stilling er øremerket til rådgivning, samhandling og fagutvikling på overordnet nivå.

Kompetansebygging i boligdriften, i samarbeid med RVTS

Det er satt av kr. 600 000,- til dette arbeidet.

I samarbeid med RVTS Sør (Regionalt ressurscenter for vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging) er det etablert et opplæringsprogram for ansatte i bofellesskap for å øke kompetansen når det gjelder hvordan krenkelser og psykologiske traumer i barns oppvekst påvirker videre utvikling og fungering. Målsetting er å gi ansatte en forståelsesramme og metoder som kan øke kvaliteten i arbeidet og bidra til et faglig likere tilbud til beboerne i de bemannede boligene. I 2016/2017 har vi hatt opplæring av rundt 70 ansatte. Virksomheten setter i gang fase 2 høsten 2017 med opplæring av 100 nye ansatte. Midlene er en forutsetning for å kunne gjennomføre kompetansehevende tiltak til ansatte som går i turnus.

Virksomheten har svært god erfaring med dette kompetansearbeidet.

Rus- og avhengighetsproblemer hos eldre

Det er satt av kr. 500 000,- til dette arbeidet.

Rus- og avhengighetsproblemer hos eldre er et økende problem. Det er behov for mer kunnskap og kompetanse om eldres rusvaner og rusproblemer for å utvikle tiltak som kan styrke kommunens helse- og omsorgsarbeid rettet mot eldrebefolkningen. Det er nødvendig at oppfølgingstjenesten oppretter et arbeid rettet mot eldre som står i fare for å få/har utfordringer med sitt rusbruk, i hovedsak alkohol. Tiltak må utvikles og koordineres spesielt opp mot hjemmebaserte tjenester.

Arbeidet starter opp høsten 2017.

Ruskompetanse som sikrer koordinering og samhandling.

Det er satt av 700 000,- til dette arbeidet.

Midlene er overført Service og Forvaltning fra januar 2017. Dette skal styrke virksomhetens kompetanse og koordinering innen rus og psykisk helsefeltet og sikre god kartlegging og behovsvurderinger. Dette er spesielt viktig med tanke på hovedansvaret forvaltningskontoret har for samhandling med spesialisthelsetjenesten og koordinering av tjenester til personer i målgruppen. Det skal også sikre god forberedelse til innføring av ordninger med betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter og i forbindelse med etablering av kommunal øyeblikkelig hjelp.

Økt tverrfaglig ruskompetanse

Det ble satt av kr. 700 000,- til kompetanseøkning på rusfeltet.

Det er identifisert behov for å øke den tverrfaglige kompetansen på området, spesielt når det gjelder barn og unge. De avsatte midlene til nødvendig kompetanseheving ble i 2017 prioritert til opplæringstiltak i oppvekstsektoren.

Oppvekstsektoren skal tilby 2 kompetansehevende opplæringsdager med fokus på tidlig intervensjon rus våren 2018.

Hovedmålgruppe blir ansatte i barnehagene, med vekt på assistentene som jobber tettest på barna. Totalt vil det være opplæring for ca. 100 deltakere. Dette er et samarbeid med Borgestadklinikken / KoRus Sør

Kommunal øyeblikkelig hjelp døgntilbud		
Tiltak	2016	2017
Midler avsatt til etablering av kommunal øyeblikkelig hjelp døgntilbud til personer med psykisk helse- og rusproblemer		1 650 000,-

Kommunal øyeblikkelig hjelp døgntilbud

Det er satt av 1 650 000,- til dette arbeidet.

Alle kommuner vil fra 2017 få en plikt til å etablere øyeblikkelig hjelp døgntilbud for mennesker med psykisk helse – og rusproblemer fra 2017.

Det ble i 2017 overført statlige midler til Kristiansand kommune på totalt kr. 1 447 000,- til dette arbeidet. Det er statlige forventninger til at det skal suppleres med statlige rusmidler. For å sikre drift til dette tilbudet ble det satt av 1 650 000 av rusmidlene. Det er behov for å øke kompetansen blant ansatte og styrke bemanningen på kveld, helg og natt for å etablere et godt tilbud til målgruppa. Tilbudet etableres i tilknytning til eksisterende kommunal øyeblikkelig hjelp- tilbudet på somatikkfeltet.

2.0 Samarbeid med frivillige og ideelle organisasjoner

Helse- og sosialsektoren i Kristiansand kommune har et bredt samarbeid med organisasjoner på rus og psykisk helsefeltet på de fleste innsatsområder.

Dette omfatter også tjenestekjøp og forpliktende samarbeidsavtaler knyttet til spesifikke behov og brukergrupper.

- Kommunen har etter anbudskonkurranse avtaler med flere organisasjoner når det gjelder institusjonsopphold. Den lokale organisasjonen er Filadelfia.
- Kommunen har avtale med Shalam når det gjelder drift av nødboliger for kvinner, Babettes hus.
- Kommunen har samarbeid med Filadelfia om 8 ettervernsleiligheter i Q42. Her har kommunen tildelingsrett mens Filadelfia gir oppfølging til beboergruppa.
- Kommunen har avtale med Blå Kors om bo- og rehabiliteringstilbud for personer med rusmiddelavhengighet, i Vågsbygd
- Kristiansand kommune har en samarbeidsavtale med Kirkens bymisjon vedrørende Portalen som er en av rekrutteringsarenaene for Jegersberg gård.

Når det gjelder Rio Restart har ikke kommunen særskilte avtaler, men samarbeider på linje med øvrige organisasjoner på rusfeltet. I forbindelse med anbudskonkurransen på

tilrettelagte arbeidsplasser for personer i aktiv rus, ble Rio Restart invitert til å delta. Det var imidlertid Blå Kors som hadde det beste tilbudet ut fra kravspesifikasjonen i anbudet.

Kommunen opplever å ha en god relasjon og samarbeid med de ulike organisasjonene og at en sammen tilbyr et bredt og variert tilbud til brukerne. «Nettverk rus» er etablert som en felles møtearena og koordinerende struktur for alle frivillige og ideelle organisasjoner sammen med kommunen, sykehuset og fengselet. Det avholdes 4-5 møter i året og en årlig felles studietur. Følgende organisasjoner deltar fast i nettverket: Blå Kors, Filadelfia, Frelsesarmeen, A-larm, Wayback, Rio Restart, Shalam, Prolar, Gatemagasinet Klar og Kirkens Bymisjon.

Dato 14. august 2017
Saksnr.: 201615918-4
Saksbehandler Rune Heggdal

Saksgang

Helse- og sosialstyret
Oppvekststyret
Formannskapet

Møtedato

29.08.2017
29.08.2017
06.09.2017

Høring - Endringer i introduksjonsloven og tilhørende forskrifter

Sammendrag

Justis- og beredskapsdepartementet har sendt på høring forslag om endringer i lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven) og tilhørende forskrifter. Høringsfristen er 15. september 2017.

Høringsnotatet er todelt. I den første delen omtales forslag som følger opp tiltak i Meld. St. 16 (2015-2016) *Fra utenforskap til ny sjanse. Samordnet innsats for voksnes læring* og Meld. St. 30 (2015-2016) *Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk*. Disse forslagene skal bidra til at flere deltakere i introduksjonsprogrammet og opplæring i norsk og samfunnskunnskap går over i arbeid eller utdanning etter avsluttet kvalifisering. I den andre delen omtales endringer i bestemmelsen i introduksjonsloven som regulerer behandling av personopplysninger.

Kristiansand kommunes høringssvar:

Kristiansand støtter forslagene til endringer av introduksjonsloven og tilhørende forskrifter. Forslagene er i tråd med kommunens egne strategier for et målrettet og effektivt integreringsarbeid. Erfaringene fra integreringsmottaket viser at det er viktig å komme fort i gang med et målrettet kvalifiseringsarbeid, som bygger på en god kartlegging av den enkeltes bakgrunn og kompetanse, og at dette arbeidet videreføres i introduksjonsprogrammet.

Forslag til vedtak

Formannskapet støtter forslag til endringer i introduksjonsloven og tilhørende forskrifter.

Tor Sommerseth
Rådmann

Wenche P. Dehli
HS direktør

Svein Ove Ueland
Konst. oppvekstdirektør

Vedlegg:
Høringsbrev
Høringsnotat

Bakgrunn for saken

Justis- og beredskapsdepartementet har sendt på høring forslag om endringer i lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven) og tilhørende forskrifter.

Høringsnotatet er todelt. Forslagene omtalt i høringsnotatets første del er:

- Personkretsen i formålsbestemmelsen utvides til å omfatte asylsøkere.
- Det foreslås at kommunen får en plikt til å tilby opplæring i norsk, opplæring i norsk kultur og norske verdier til beboere i mottak som ikke har fått svar på sin søknad om oppholdstillatelse, og at den enkelte får en plikt til å delta i slik opplæring.
- Det foreslås presisert i bestemmelsen om individuell plan, at ordningene i introduksjonsloven skal bygge videre på kompetansekartlegging og andre tiltak gjennomført i mottak.
- Det foreslås at arbeids- eller utdanningsrettede tiltak alltid skal vurderes i arbeidet med utformingen av den enkeltes individuelle plan. Dersom slike tiltak vil styrke vedkommendes mulighet for deltakelse i arbeidslivet, skal arbeids- eller utdanningsrettede tiltak inngå i programmet som et av minimumselementene. Dette skal nedfelles i den individuelle planen.
- Det foreslås presisert at kommunene kan forlenge introduksjonsprogrammet i inntil tre år når det vil øke muligheten for deltakelse i arbeidslivet, eller til å nå målsettingen i den individuelle planen.
- Det foreslås en utvidet adgang til å søke fritak fra plikt til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap på grunn av gjennomført opplæring etter opplæringsloven.
- Det foreslås at kommunene skal gis en plikt til å legge til rette for et individuelt tilpasset tilbud for deltakere i introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap som er i omsorgspermisjon.
- Forskriftshjemmelen i introduksjonsloven § 20 foreslås endret. Det foreslås at bestemmelsen gir en noe mer utfyllende omtale av hva det kan gis utfyllende bestemmelser om, og at det skal fremgå uttrykkelig av loven at det i forskrift kan gis utfyllende regler om eventuelle straffereaksjoner ved fusk eller forsøk på fusk på avsluttende prøver i norsk og samfunnskunnskap.

I høringsnotatets andre del (side 30-55) omtales endringer i bestemmelsen i introduksjonsloven som regulerer behandling av personopplysninger. Bakgrunnen for forslagene her er behov for å endre reguleringen av behandling av personopplysninger med nye ordninger på dette området og dermed nye behov for å behandle personopplysninger. Bakgrunnen er også ny personvernforordning i EU og behovet for å endre norske rettsregler før denne forordningen implementeres i Norge våren 2018. Det foreslås også en helt ny forskrift om behandling av personopplysninger, og at den någjeldende forskrift 20. april 2005 nr. 342 om et nasjonalt personregister for introduksjonsordning og opplæring i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere (Nasjonalt introduksjonsregister) (NIR-forskriften) oppheves.

Forslagene er i tråd med kommunens egne strategier og kommunens målrettede arbeid med kvalifisering og integrering. Erfaringene fra integreringsmottaket viser at det er viktig å få deltakerne fort i gang med et målrettet kvalifiseringsarbeid. Kommunen har lenge etterlyst at asylsøkerne bør komme fort i gang med opplæring i norsk, samfunnskunnskap og kvalifisering til arbeid og utdanning. I integreringsmottaket kartlegges den enkeltes bakgrunn og kompetanse. Dette, sammen med en god yrkes- og karriereveiledning, gjør at vi tidlig kan komme i gang med et individuelt tilpasset og målrettet løp for å kvalifisere seg for arbeid og utdanning. Pliktig deltakelse i opplæringen i mottak er viktig for å sikre kontinuitet og progresjon. Det må være sammenheng mellom opplæringen i mottak og introduksjonsprogram. I integreringsmottaket utarbeides det en individuell plan for den enkelte deltaker. Denne planen følger deltakeren over i introduksjonsprogrammet og danner grunnlag for hvilke tilbud de får i programmet.

I høringen presiseres muligheten for å forlenge introduksjonsprogrammet til 3 år. Gjeldende regelverk gir allerede denne muligheten, noe Kristiansand kommune har benyttet seg av etter en individuell vurdering av deltakerens behov. Det er positivt at det nå er åpnet opp at videregående skole kan inngå som en del av programmet.

Dato 6. juli 2017
Saksnr.: 201707723-2
Saksbehandler Ellen K. Torgersen

Saksgang

Helse- og sosialstyret
Formannskapet

Møtedato

29.08.2017
30.08.2017

Høring - forslag til veileder for kommunens oppfølging av pasienter og brukere med store og sammensatte behov

Sammendrag

Helsedirektoratet har invitert høringsinstanser til å gi innspill på forslag til veileder for kommunens oppfølging av brukere med store og sammensatte behov. Det ønskes konkrete innspill både til innhold, struktur/disposisjon, begrepsbruk og hvordan veilederen kan gjøres kjent og implementeres. Høringsfrist er 1. september.

Veilederen retter seg mot kommunens oppfølging av brukere med sammensatte behov og utvikling av koordinerte og sammenhengende tjenester som ivaretar den enkeltes helhetlige behov. Flere nasjonale utredninger og også Kristiansand kommunes plan for helse- og omsorgstjenester, vedtatt i bystyret i mai 2017, har identifisert dette som et sentralt innsatsområde. Administrasjonen har derfor vurdert det som viktig å gi innspill til veilederen slik at denne kan bli et godt faglig verktøy.

Sentrale punkter som vektlegges i høringsinnspill fra Kristiansand kommune:

- Pasient-/brukergruppen som omfattes av veilederen bør spisses til å gjelde brukere med mest kompliserte og sammensatte behov.
- På en del områder er veilederen for generell til å være et tilstrekkelig godt praktisk verktøy.
- Veiledere kan med fordel bygge på eller koordineres bedre med andre veiledere som er sentrale for samme pasient-/brukergruppe.
- Veilederen bør gi anbefalinger når det gjelder barn som pårørende til brukere med store og sammensatte behov.

Innspillene er spesifisert i vedlagt tilbakemeldingsskjema.

Forslag til vedtak

[Formannskapet slutter seg til rådmannens forslag til høringsuttalelse](#)

Tor Sommerseth
Rådmann

Wenche P. Dehli
Helse- og sosialdirektør

Vedlegg:
Skjema for høringsinnspill
[Høringsbrev med høringsdokument](#)

Bakgrunn for saken

Helsedirektoratet har invitert høringsinstanser til å gi innspill på forslag til veileder for kommunens oppfølging av brukere med store og sammensatte behov. Det ønskes konkrete innspill både til innhold, struktur/disposisjon, begrepsbruk og hvordan veilederen kan gjøres kjent og implementeres. Høringsfrist er 1. september.

Veilederen retter seg mot kommunens oppfølging av brukere med sammensatte behov og utvikling av koordinerte og sammenhengende tjenester som ivaretar den enkeltes helhetlige behov. Flere nasjonale utredninger og også Kristiansand kommunes plan for helse- og omsorgstjenester, vedtatt i bystyret i mai.2017, har identifisert dette som et sentralt innsatsområde. Administrasjonen har derfor vurdert det som viktig å gi innspill til veilederen slik at denne kan bli et godt faglig verktøy i det praktiske arbeidet med å utvikle helhetlige og sammenhengende tjenester til brukere som i dag opplever tjenestene som fragmenterte.

Høringsutkastet er gjennomgått av fagpersoner i flere virksomheter i helse- og sosialsektoren, NAV og oppvekstsektoren. Pasient-/ brukergruppen som veilederen omfatter har behov for koordinerte tjenester på tvers av virksomheter, sektorer og forvaltningsnivå. Veilederen retter seg mot mange ulike brukergrupper som har til felles at de har store og sammensatte behov. Situasjonen er også ofte preget av tilleggsproblematikk som øker kompleksiteten. Det kan være utfordringer knyttet til bosituasjon, økonomi, familie og nettverk, utdanning og arbeid, kulturell bakgrunn, aktivitet og meningsfull fritid, ivaretagelse av egen helse mv.

Høringsinnspill fra Kristiansand kommune

Det er et veldig viktig arbeid som er gjort med veilederen. Det vil være nyttig å få en god veileder for oppfølging av brukere med store og sammensatte behov. Det er bra at målgruppen for veilederen først og fremst er ledere på alle nivå i kommunene og at den vektlegger deres ansvar for å legge til rette for at tjenestene oppleves koordinerte og helhetlige for brukerne.

Sentrale punkter som vektlegges i høringsinnspill fra Kristiansand kommune:

- Pasient-/brukergruppen som omfattes av veilederen bør spisses til å gjelde brukere med mest kompliserte og sammensatte behov.
- På en del områder er veilederen for generell til å være et tilstrekkelig godt praktisk verktøy.
- Veiledere kan med fordel bygge på eller koordineres bedre med andre veiledere som er sentrale for samme pasient-/brukergruppe.
- Veilederen bør gi anbefalinger når det gjelder barn som pårørende til brukere med store og sammensatte behov.

En finner at veilederen på flere områder er for generell og at den med fordel kunne vært mer spisset mot målgrupper. Den retter seg mot alle brukergrupper fra barn med ulike utfordringer til eldre med mange diagnoser. Det er behov for samhandling og koordinering av tjenestene til hver og en av målgruppene, men veilederen kunne med fordel vært rettet inn mot de målgruppene som har mest komplekse behov og derfor må ha bistand som krever stor grad av koordinering og samhandling på tvers av sektorer. Ved å utvikle et godt verktøy for oppfølging av de mest sammensatte/kompliserte sakene vil en kunne overføre kunnskap om best praksis til andre målgrupper.

En savner tydeligere konkretisering av hovedutfordringene og hovedtiltak knyttet til brukere med sammensatte behov. Enkelte av kapitlene er ikke knyttet opp mot utfordringer ved å sikre god oppfølging til brukere med sammensatte behov særskilt, men er aktuelt for de fleste brukergruppene i kommunale helse- og omsorgstjenester. Veilederen skiller seg fra

andre veiledere ved at de generelle kapitlene fungerer mer som en lærebok enn det man forventer å finne i en veileder knyttet til oppfølging av pasient- og brukergrupper. Noe av grunnen til dette kan, som påpekt tidligere, være at målgruppene ikke er spesielt spisset og at anbefalingene dermed blir for generelle.

Det foreligger flere veiledere som er aktuelle for brukere med sammensatte behov. Dette gjelder blant annet veileder om rehabilitering, habilitering, individuell plan og koordinator og veileder for barn og unge med habiliteringsbehov. I tillegg til veiledere skal ledere og ansatte i tjenestene forholde seg til ulike faglige retningslinjer som er normgivende for utvikling av tjenestene. For at veilederne skal være gode verktøy i utviklingen av tjenestene mener en at disse kunne vært bedre koordinert. Det som er felles kunnskapsgrunnlag og felles fokusområder på tvers av veilederne kunne med fordel vært fremstilt i en felles veileder hvor det som var spesifikt for den enkelte målgruppe ble behandlet i egne kapitler. Som en minstestandard bør veilederne kunne følge samme mal for fremstilling av identiske fokusområder.

Et sentralt innsatsområde for tjenestene er å sikre at barn som pårørende blir sett og ivaretatt. Dette gjelder også for barn av brukere med store og sammensatte behov. Det er et område som ikke er omtalt i veilederen, som det bør gis anbefalinger på.

Mer detaljerte innspill på innhold, struktur/disposisjon og begrepsbruk er samlet i vedlagt tilbakemeldingsskjema utarbeidet av helsedirektoratet.

Dato 16. august 2017
Saksnr.: 201513293-10
Saksbehandler Stein Tore Sorthe

Saksgang

Helse- og sosialstyret
By- og miljøutvalget
Oppvekststyret
Kulturstyret
Formannskapet
Bystyret

Møtedato

29.08.2017
31.08.2017
05.09.2017
06.09.2017
13.09.2017
20.09.2017

Prinsipper og rutiner for enhetlig forvaltning av årlige driftstilskudd

Sammendrag

Formannskapet fattet 7.12.2016 følgende enstemmige vedtak:

Formannskapet vedtar følgende presiseringer av bystyrets verbalvedtak vedrørende evaluering av tilskudd til frivillige organisasjoner:

- a) Vedtaket omfatter alle kommunens sektorer som yter tilskudd.
- b) Vedtaket omfatter kun ordinære tilskudd, ikke tjenestekjøp.
- c) Vedtaket omfatter ikke kommunens ulike tilskuddsordninger, kun mottakere av årlige driftstilskudd.
- d) Vedtaket omfatter hele kommunens portefølje av årlige driftstilskudd, ikke bare frivillige organisasjoner, foreninger og lag.
- e) Bystyret skal våren 2017 vedta prinsipper og rutiner for en enhetlig forvaltning av årlige driftstilskudd.

Holder vi Kilden utenfor, har bystyret for 2017 vedtatt 79 driftstilskudd på til sammen 40,8 mill. kr (fullstendige lister per sektor er gjengitt nedenfor i saksutredningen):

Helse- og sosialsektoren 25 tilskudd – 6,9 mill. kr
Kultursektoren 34 tilskudd – 22,5 mill. kr
Teknisk sektor 7 tilskudd – 6,6 mill. kr
Organisasjonssektoren 3 tilskudd – 0,4 mill. kr
Oppvekstsektoren 10 tilskudd – 4,4 mill. kr

De årlige driftstilskuddene evalueres fortløpende ved at mottakerne leverer årsrapport og årsregnskap for foregående år sammen med søknaden om tilskudd for neste år. Saksbehandler for det enkelte tilskudd gjennomgår søknad, rapport og regnskap, og gir sine faglige vurderinger som innspill til sektorledelsen i forbindelse med den administrative budsjettprosessen. Resultatet av evalueringen kommer til uttrykk i Rådmannens forslag til HP og årsbudsjett ved at tilskuddsbeløpet foreslås redusert, økt eller forbli uendret. Kommunens økonomiske handlingsrom og sektorenes budsjettrammer har avgjørende betydning for det endelige forslaget til størrelse på det enkelte tilskudd.

Rent prinsipielt er Rådmannen enig i revisjonsrapportens konklusjon fra 2012 om at Kristiansand kommune tildeler for mange årlige driftstilskudd. Det anbefales derfor at det foretas en kritisk gjennomgang av sektorenes porteføljer, med sikte på å «gruppere» mottakere som heller bør søke på en åpen tilskuddsordning for formålet.

Rådmannen mener at den løpende, årlige evalueringen bør styrkes og bli mer synlig. Samtidig kan det ikke underslås at bystyret de siste årene ofte har vært uenig i resultatet av de evalueringer som er foretatt administrativt. Det er en iboende forskjell mellom faglige og politiske vurderinger, og Rådmannen kan ikke se at denne nødvendigvis vil reduseres ved å gjennomføre omfattende evalueringsprosjekter.

Det er utarbeidet forslag til forvaltningsprinsipper og -rutiner som skal gjelde for saksbehandlingen av årlige driftstilskudd i alle sektorene (se til sist i saksutredningen).

Forslag til vedtak

1. Bystyret godkjenner Rådmannens forslag til prinsipper og rutiner for forvaltning av årlige driftstilskudd.
2. Bystyret ber Rådmannen opprette flere åpne tilskuddsordninger som omfatter aktiviteten til aktører som i dag mottar årlig driftstilskudd. Retningslinjer for nye tilskuddsordninger med formålsbeskrivelse, saksbehandlingsregler og tildelingskriterier vedtas av de aktuelle hovedutvalgene våren 2018.
3. Til handlingsprogrammet for perioden 2019-2022 utarbeides tydeligere vurderingskriterier for sektorenes resterende portefølje av årlige driftstilskudd. Det enkelte hovedutvalg vurderer i hvilken grad man ønsker å gjennomføre grundigere evalueringer av tilskuddene og/eller mottakerne, eventuelt ved bruk av ekstern konsulentbistand.

Tor Sommerseth
rådmann

Stein Tore Sorthe
kulturdirektør

Vedlegg: ingen

Bakgrunn for saken

I budsjettbehandlingen 16. desember 2015 fattet bystyret følgende verbalvedtak:

Det fremmes en sak om rapporteringsrutiner og evaluering av tilskudd til frivillige organisasjoner, foreninger og lag. På basis av dette gjøres en enkel gjennomgang av hver enkelt organisasjon som får tilskudd fra kommunen. Denne legges til grunn for en vurdering av fremtidige tildelinger med virkning fra 2019.

Ved oppfølgingen av vedtaket i helse- og sosialstyret oppstod en situasjon hvor det ble uklart hva som hadde vært bystyrets intensjon, og formannskapet behandlet derfor 7.12.2016 sak 159/16: «*Presisering og avgrensing av bystyrets vedtak om evaluering av tilskudd til frivillige organisasjoner*». Formannskapet sluttet seg enstemmig til Rådmannens forslag til vedtak:

Formannskapet vedtar følgende presiseringer av bystyrets verbalvedtak vedrørende evaluering av tilskudd til frivillige organisasjoner:

- a) *Vedtaket omfatter alle kommunens sektorer som yter tilskudd.*
- b) *Vedtaket omfatter kun ordinære tilskudd, ikke tjenestekjøp.*
- c) *Vedtaket omfatter ikke kommunens ulike tilskuddsordninger, kun mottakere av årlige driftstilskudd.*
- d) *Vedtaket omfatter hele kommunens portefølje av årlige driftstilskudd, ikke bare frivillige organisasjoner, foreninger og lag.*
- e) *Bystyret skal våren 2017 vedta prinsipper og rutiner for en enhetlig forvaltning av årlige driftstilskudd.*

Et travelt vårsemester førte til at administrasjonen ikke fikk ferdigstilt saksutredning om forvaltningsprinsipper og -rutiner som forutsatt i vedtakets punkt e). Bystyrets verbalvedtak fra 16.12.2015 forutsetter imidlertid at resultatene av evalueringsprosessen skal ha virkning fra 2019, og Rådmannen mener at forsinkelsen ikke skal få konsekvenser for den tidsplanen.

Ved budsjettbehandlingen 14. desember 2016 fattet bystyret også et verbalvedtak om tilskuddsforvaltningen i kommunen:

Bystyret ber om at kommunens tilskuddsforvaltning gjennomgås og forbedres. Arbeidet må ses i sammenheng med det pågående arbeidet for å etablere et evalueringssystem for gitte tilskudd. Arbeidet bør trekke på kunnskap fra DFØs veiledere for statlig tilskuddsforvaltning.

Årlige driftstilskudd fra kommunen

Med «årlige driftstilskudd» menes en årlig pengeoverføring fra kommunen til driften av en ekstern institusjon, virksomhet, forening eller aktør. I Rådmannens forslag til den årlige rulleringen av handlingsprogrammet (HP) fremkommer oversikten over disse tilskuddene i et eget vedlegg. I gjeldende HP beskrives bakgrunnen for tilskuddene slik:

«Enkelte sentrale aktører mottar et årlig driftstilskudd fra kommunen over egen post i budsjettet. Formålet er å støtte viktige, eksterne medspillere som bidrar til å realisere kommunens overordnede målsettinger for utviklingen av byen. Ved å gi årlig driftsstøtte over egen post signaliserer kommunen ønske om et langsiktig samarbeid som gir mottakerne nødvendig forutsigbarhet for egen drift. Mottakere av tilskudd fra egen post skal normalt ikke kunne søke om tilskudd fra kommunens øvrige tilskuddsordninger.»

For 2017 har bystyret vedtatt 81 driftstilskudd på til sammen 76,4 mill. kr. De to tilskuddene til Kilden Teater og Konserthus er i denne sammenhengen i en særstilling (utgjør i kroner nesten halvparten av totalen), så i det videre er det omtalt en kommunal portefølje på 79 driftstilskudd som til sammen utgjør 40,8 mill. kr:

Helse- og sosialsektoren (25 tilskudd – 6,9 mill. kr)

Alle tall i tusen kroner

Mottaker	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Shalam	592	592	592	592
Kirkens SOS	376	376	376	376
Filadelfia omsorgssenter	2 078	2 078	2 078	2 078
Filadelfia omsorgssenter ettervernsprosjekt	257	257	257	257
Servicekontakten Filadelfia	201	201	201	201
Selvhjelpskontoret for innvandrere	150	150	150	150
Røde Kors – Flyktningguide	121	121	121	121
Kristiansand avholdslag, God helgestart	55	55	55	55
Stiftelsen KLAR, Gatemagasinet KLAR	343	343	343	343
Kirkens Bymisjon	500	500	500	500
Kirkens bymisjon: Gatejuristen	264	264	264	264
"Sammen om nøden" SON -senteret	259	259	259	259
ADHD- foreningen	32	32	32	32
Landsforeningen for pårørende til personer med psykiske lidelser (LPP)	168	168	168	168
Mental helse – Ungdom	107	107	107	107
Mental helse	168	168	168	168
Aktivitetsenter for nervøse	94	94	94	94
Verdens psykiatri dag	38	38	38	38
Blå Kors, Posebyen Frivilligsentral	201	201	201	201
Bragdøya kystlag	250	250	250	250
A-larm	72	72	72	0
Wayback Kristiansand	72	0	0	0
Atrop Støtte og Ettervernsenter	72	72	72	0
Hopeful	72	72	72	0
Refugee Alliance	400	400	400	0
Sum Helse- og sosialsektoren	6 942	6 870	6 870	6 254

Kultursektoren (34 tilskudd – 22,5 mill. kr)

Alle tall i tusen kroner

Mottaker	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Vest-Agder-museet IKS	5 338	5 338	5 338	5 338
Agder naturmuseum og botaniske hage	3 485	3 485	3 485	3 485
Sørnorsk filmsenter	643	643	643	643

Mottaker	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Sørlandets Kunstmuseum	3 147	3 147	3 147	3 147
Fullriggeren "Sørlandet"	1 600	1 600	1 600	1 600
Bredalsholmen dokk og fartøyvernssenter	670	670	670	670
Stiftelsen Arkivet – kulturaktiviteter	450	450	450	450
Sound of Happiness kompetansesenter	513	513	513	513
Sørnorsk Jazzsenter	27	27	27	27
Vision Skatepark	420	420	420	420
Bragdøya Kystlag	868	868	868	868
Kristiansand Idrettsråd	830	830	830	830
Kristiansand Kunsthall (Kunstforeningen)	820	820	820	820
Kristent Interkulturelt Arbeid	636	636	636	636
SØRF – kompetansesenter for musikk	585	585	585	585
Rosegården Teaterhus	522	522	522	522
Agder Kunstsenter	456	456	456	456
Kristiansand Digitale Cinematek	323	323	323	323
Ungdom sammen for byen	200	200	200	200
Forum for tro og livssyn	150	150	150	150
Tømmerstø grendehus	123	123	123	123
Norsk Forfattersentrum Sørlandet	112	112	112	112
AKKS Kristiansand	79	79	79	79
Myren grafikk	62	62	62	62
Minibyggerne	55	55	55	55
Terrengkarusellen	50	50	50	50
Bentsens hus – lokalhistorisk senter	43	43	43	43
Barne- og ungdomsteateret	42	42	42	42
Tveit bygdemuseum	35	35	35	35
Tveit IL – skibakke	47	47	47	47
Vågsbygd karateklubb – kampsportarena	31	31	31	31
Oddersjaa – Klappane hoppbakke	21	21	21	21
Vågsbygd turnforening – leie av lokaler	100	100	100	100
Scenekunst Sør	0	350	450	600
Sum Kultursektoren	22 483	22 833	22 933	23 083

Teknisk sektor (7 tilskudd – 6,6 mill. kr)

Alle tall i tusen kroner

Mottaker	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Bymisjonenes sykkelprosjekt	150	150	150	150
Redningsselskapet (havneleie hos KNAS)	90	90	90	90
EVA-senteret	500	500	500	500
Sørlandets Europakontor AS	690	690	690	690
Innoventus + Inkubator	736	736	736	736

Klyngeutvikling (NODE, EYDE, Digin)	280	280	280	280
Agder kollektivtrafikk	4 162	4 162	4 162	4 162
Sum Teknisk sektor	6 608	6 608	6 608	6 608

Organisasjonssektoren (3 tilskudd – 0,4 mill. kr)

Alle tall i tusen kroner

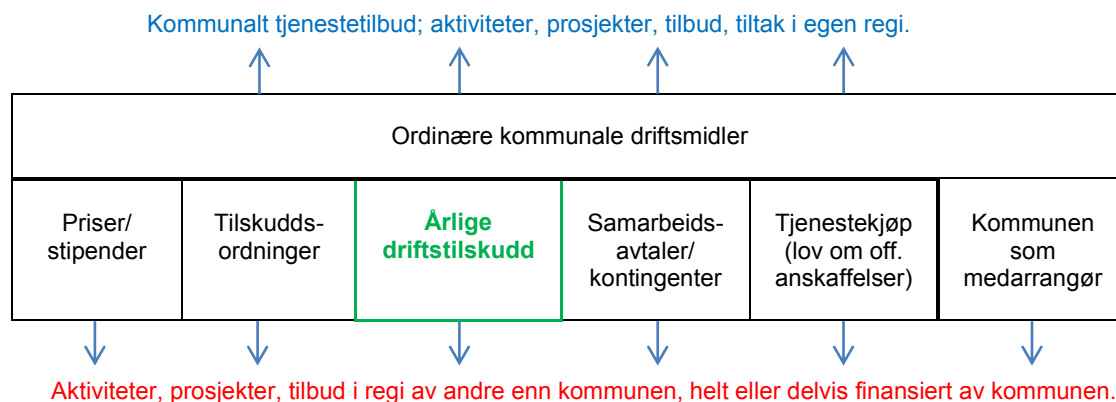
Mottaker	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Arendalsuka	100	100	100	100
Kommunens bedriftsidrettslag	177	177	177	177
Bedriftskunstforeningen	113	113	113	113
Sum Organisasjonssektoren	390	390	390	390

Oppvekstsektoren (10 tilskudd – 4,4 mill. kr)

Alle tall i tusen kroner

Mottaker	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Kirkens ungdomsprosjekt	1 874	1 874	1 874	1 874
Barnas stasjon Blå kors	719	719	719	719
«Snakk om mobbing» Blå Kors	200	200	200	200
Frelsesarmeen Home start	426	426	426	426
Amathea	102	102	102	102
Etter skoletid – SFO, menigheten Salem	205	205	205	205
Menigheten Salem – samlivskurs	76	76	76	76
Solkollen Familieskole, Filadelfia	213	213	213	213
LUNAR	200	200	200	0
Ressurssenteret Unik	400	400	400	0
Sum Oppvekstsektoren	4 415	4 415	4 415	3 815

Eksterne aktører som ikke mottar årlig driftstilskudd er henvist til å søke på én eller flere av kommunens 18 ulike *tilskuddsordninger*, som for eksempel «Tilskudd til festivaler», «Tilskudd til utendørs møteplasser», «Tilskudd til frivilligsentraller» eller «Tilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner». Overføring av penger fra kommunen til en ekstern part kan også foregå gjennom tjenestekjøp, stipender/priser eller samarbeidsavtaler/kontingenter. Dette kan illustreres slik:

I tråd med formannskapets vedtak 7.12.2016 omhandler denne saksutredningen kun prinsippene for årlige driftstilskudd, og ikke de øvrige formene for økonomiske overføringer til private. Når det gjelder skillet mellom *tilskudd* og *tjenestekjøp*, vises det til den juridiske utredningen som ble behandlet i helse- og sosialstyret (sak 18/13) og formannskapet (sak 30/13) i forbindelse med oppfølging av revisjonsrapport.

Revisjonsrapport fra 2012

Daværende Kristiansand revisjonsdistrikt IKS gjennomførte i 2012 forvaltningsrevisjon av kommunens tilskuddsforvaltning, og bystyret fikk seg på nyåret 2013 forelagt rapporten «*Tilskuddsregimet – Lokaldemokrati, offentlige anskaffelser, offentlig støtte og kryssubsidiering*». Når det gjaldt årlige driftstilskudd var det praksisen i Kultursektoren som ble revidert. Rapporten sier blant annet (side 40):

«Etter revisjonens skjønn, gitt det prinsipielle utgangspunkt som er skissert i kapittel 2 om revisjonskriterier, er listen over organisasjoner med egen post på kulturbudsjettet for lang. En klart større andel av tilskuddsmidlene bør fordeles gjennom tilskuddsordninger som er åpne for alle og hvor tildelingskriteriene er kjent på forhånd. Det vil følgelig styrke tilskuddsregimets lokaldemokratiske legitimitet dersom denne listen blir betydelig kortere. I kapittel 4.2 så vi at en modell hvor de folkevalgte utarbeider retningslinjer for tildelingen av tilskudd synes å fungere meget godt for tilskuddsordningene i Kultursektoren. Det er i så måte så vidt revisjonen kan se ingenting til hinder for at en betydelig del av tilskuddene som tildeles over fast post i kultursektoren overføres til tilskuddsordninger. Det er etter revisjonens skjønn kun når det gjelder de store, tunge institusjonene at det synes rimelig at tilskudd fordeles over fast post på budsjettet. Grad av avtalefesting av samarbeidet kan også være en indikator her.»

På bakgrunn av denne analysen konkluderte revisjonsrapporten med følgende anbefaling (side 55):

«Tilskudd som i dag gis over egen post i budsjettet, hvor ikke spesielle hensyn taler for videreføring av dagens praksis, bør overføres til kommunale tilskuddsordninger.»

Bystyret var uenig i dette. Ved behandling av rapporten 16.1.2013 (sak 16/13) vedtok bystyret følgende:

«Bystyret viderefører dagens ordning med egne poster på budsjettet. Parallelt med dette informeres det på kommunens hjemmeside og i media om en administrativ søknadsfrist ifbm budsjettprosessen innen en fast dato hvert år. Bystyret ber derfor om at det må opprettes en frivillighetsportal hvor all informasjon om tilskuddsordninger samt søknadsskjema finnes.»

Rådmannen fremmet seinere på året en sak om arbeidet med å følge opp rapporten, og kommunalutvalget stadfestet da at bystyrets vedtak skal forstås slik at anbefalingen fra revisjonen når det gjelder årlige driftstilskudd, ikke skal følges opp. Det har derfor ikke blitt gjennomført større omlegginger av praksisen, og omfanget av årlige driftstilskudd er omtrent som i 2012/2013.

Siden behandlingen av revisjonsrapporten har kulturdirektøren ledet en tverrsektoriell arbeidsgruppe som har arbeidet med å samordne praksis når det gjelder saksbehandlingen av de årlige driftstilskuddene som vedtas i budsjettet. Søknadsfrist er innført og blir behørig annonsert. Vedlegget til HP er forbedret, med høyere presisjonsnivå og tydeligere informasjon. All informasjon om kommunens tilskuddsmuligheter er samlet ett sted på kommuneportalen med elektroniske søknadsskjemaer for en rekke ordninger.

Dagens rutiner for saksbehandlingen

Kultursektoren har den største porteføljen av driftstilskudd, og lang erfaring med denne formen for tilskudd. Sektoren har et årshjul med rutiner for saksbehandlingen, og de andre sektorene har de siste årene tilpasset seg denne arbeidsformen:

Mars/april: Mottakere som er «inne» på listen over årlige driftstilskudd mottar brev fra kommunen med informasjon om frister, krav til søknad m.m.

April/mai: Søknadsfrist annonseres i media og på kommunens sider på internett og Facebook. Annonsen i år hadde følgende ordlyd:

Institusjoner, organisasjoner og foreninger som ønsker å motta driftstilskudd over egen post i kommunebudsjettet for 2018 må før 15. mai 2017 sende inn søknad om dette. Søknaden må inneholde årsmelding og regnskap for 2016, samt handlingsplan og budsjett for 2018. I tillegg må det oppgis søknadsbeløp, organisasjonsnummer, bankkontonummer og e-postadresse.

Formålet med å gi sentrale aktører et årlig driftstilskudd over egen post i budsjettet, er å støtte viktige, eksterne medspillere som bidrar til å realisere kommunens overordnede målsettinger for utviklingen av byen. Søknadene vil bli vurdert opp i mot kommunens vedtatte planer, strategier og satsingsområder for utviklingen av Kristiansand. Resultatet av administrasjonens saksbehandling vil inngå i Rådmannens forslag til handlingsprogram 2018-2021, som presenteres for bystyret i oktober. Mottakere av årlig driftstilskudd vil normalt ikke få midler fra kommunens øvrige tilskuddsordninger.

Mottakere av kommunalt driftstilskudd som har fått brev om søknadsfrist m.m., skal følge angivelsene i brevet. Søknad med vedlegg skal sendes på e-post til postmottak@kristiansand.kommune.no og merkes med « 201700451 Søknad om kommunalt driftstilskudd 2018 » i emnefeltet.

Søknad skal stiles til aktuell fagsektor. Kontaktpersoner i sektorene er:

Helse- og sosialsektoren - Anne Grete Widding, tlf. 991 06 262 (helse- og sosialformål, ideelle organisasjoner)
Kultursektoren - Jørgen Skaug, tlf. 38 24 32 53 (kunst, kultur, fritid, idrett)
Teknisk sektor - Kim Øvland, tlf. 38 24 30 24 (miljø, næring, samfunnsutvikling)
Oppvekstsektoren - Petter Stranger, tlf. 38 24 35 85 (barn og familie)

Mai: Søknadsfrist. Nye søknader fordeles på sektorene. Første administrative runde med vurderinger av innkomne søknader. Eventuell kontakt med søkerne dersom det er mangler ved søknadene e.l.

Juni: Direktørene har første budsjettmøte med rådmannen. Drøfting av prioriteringer.

August/september: Administrasjonen ferdigstiller sektorenes forslag til HP/årsbudsjett i tett dialog mellom direktørene og rådmannen. Eventuelle muntlige drøftinger med hovedutvalgene.

Oktober: Eventuelle korrigeringer som følge av forslag til statsbudsjett. Offentliggjøring av Rådmannens endelig forslag til HP/årsbudsjett. Presentasjon for bystyret.

November: Presentasjon for hovedutvalgene.

Desember: Bystyret fattar endelig vedtak.

Januar: Brev om tilsagn eller avslag sendes søkerne. Tilskudd utbetales (store beløp i rater hvert kvartal). Et standard tilsagnsbrev ser slik ut:

<Institusjon/tilskuddsmottaker> – utbetaling av tilskudd for 2017

Bystyret i Kristiansand vedtok 17.12.2016 kommunens handlingsprogram for perioden 2017-2020. Vedtaket innebærer at <Tilskuddsmottaker> bevilges følgende tilskudd over kulturbudsjettet:

2017	2018	2019	2020
kr xxx.xxx	kr xxx.xxx	kr xxx.xxx	kr xxx.xxx

(alle beløp i 2017-kroner)

Kommunens handlingsprogram/økonomiplan vedtas på nytt hvert år, og nye forutsetninger og prioriteringer kan føre til endringer i fireårs-perioden. Rådmannen presenterer sitt forslag for neste periode i oktober/november hvert år.

Tilskudd for 2018 må søkes om innen 15. mai 2017. Aktørene som er på egen post vil motta brev om søknadsfristen i god tid innen fristen.

Tilskuddet for 2017 blir utbetalt kvartalsvis i like store rater til deres bankkonto 9999.99.99999. Utbetalingsdatoer: 1. februar, 1. april, 1. juli og 1. oktober.

Formålet med det årlige driftstilskuddet, er å støtte viktige eksterne medspillere som bidrar til å realisere kommunens overordnede målsettinger for utviklingen av byen. Kulturdirektøren viser spesielt til fokusområdene i den vedtatte kulturstrategien 2013 - 2023.

Kristiansand kommune oppfordrer samtlige aktører å følge kommunenes praksis angående ledsagerbevis, hvor ledsager kommer gratis inn mot fremvisning av ledsagerbevis.

Mindre beløp utbetales i sin helhet i januar/februar. I samråd med regnskapssjefen har Kultursektoren satt grensen for utbetaling i rater til kr 800 000. Siden tilskuddet fastsettes som en del av bystyrets budsjettvedtak, har søkeren ikke klageadgang i henhold til forvaltningsloven (ikke et «enkeltvedtak»).

Evaluerings

De årlige driftstilskuddene evalueres fortløpende ved at mottakerne leverer årsrapport og årsregnskap for foregående år sammen med søknaden om tilskudd for neste år. Saksbehandler for det enkelte tilskudd gjennomgår søknad, rapport og regnskap, og gir sine faglige vurderinger som innspill til sektorledelsen i forbindelse med den administrative budsjettprosessen. Resultatet av evalueringen kommer til uttrykk i Rådmannens forslag til HP og årsbudsjett ved at tilskuddsbeløpet foreslås redusert, økt eller forbli uendret. Kommunens økonomiske handlingsrom og sektorenes budsjetttrammer har avgjørende betydning for det endelige forslaget til størrelse på det enkelte tilskudd.

Bystyret har som regel hatt et aktivt forhold til listen med de årlige driftstilskuddene. Den politiske budsjettbehandlingen fører så å si alltid til endringer i størrelsen på enkelte tilskudd eller utvidelse med nye aktører/mottakere. Rådmannen ser på bystyrets budsjettvedtak som en del av evalueringen, og legger til grunn at bystyrets vilje skal følges opp i neste rullering av handlingsprogrammet.

Den administrative, faglige evalueringen er ikke alltid i samsvar med de politiske vurderingene. Det har ofte vært eksempler på at administrasjonen, basert på en faglig evaluering, foreslår å redusere et tilskudd eller omfordele mellom mottakere, mens bystyret kommer til en annen konklusjon. Samtidig har vedtaket fra 2013 om å ikke følge opp revisjonens anbefaling, ført til at det ikke er utredet en større omlegging av ordningen. Listen med de 79 driftstilskuddene slik den fremstår i dag, er derfor et blandingsresultat av både historikk/tradisjon, faglige vurderinger og politiske prioriteringer.

Rådmannens vurdering

Rent prinsipielt er Rådmannen enig i revisjonsrapportens konklusjon fra 2012 om at Kristiansand kommune tildeler for mange årlige driftstilskudd. Dagens praksis sementerer i for stor grad bruken av betydelige budsjettmidler, og vanskeliggjør justeringer av kommunal innsats tilpasset stadig skiftende omgivelser. På områder hvor det er flere eksterne aktører, oppstår i tillegg en rekke dilemmaer når kommunen har en praksis hvor kun én eller noen få aktører mottar årlig driftstilskudd, mens alle andre henvises til andre og mindre forutsigbare finansieringskilder. Det anbefales derfor at det foretas en kritisk gjennomgang av sektorenes porteføljer, med sikte på å «gruppere» mottakere som heller bør søke på en åpen tilskuddsordning for formålet. En slik omlegging ble gjennomført for noen år siden når det gjelder tilskudd til byens festivaler, og det er liten tvil om at dette har gitt kulturstyret langt større mulighet til å drive kulturpolitikk. Eksempler på nye tilskuddsordninger som ville redusert antallet årlige driftstilskudd kunne være «Tilskudd til private idrettsanlegg», «Tilskudd til kulturhistorisk virksomhet» eller «Tilskudd til rusforebyggende arbeid».

Rådmannen har stor tillit til den fagkompetansen som befinner seg i de respektive sektoradministrasjonene, og mener at den løpende, årlige evalueringen bør styrkes og bli mer synlig. Det er allerede tatt noen grep i utformingen av HP-dokumentene til neste rullering, for å få presentert administrasjonens vurderinger av tilskuddene på en bedre måte. Samtidig kan det ikke underslås at bystyret de siste årene ofte har vært uenig i resultatet av de evalueringer som er foretatt administrativt. Det er en iboende forskjell mellom faglige og politiske vurderinger, og Rådmannen kan ikke se at denne nødvendigvis vil reduseres ved å gjennomføre omfattende evalueringsprosjekter.

Bystyret har i verbalvedtakene vært opptatt av tilskudd til «*frivillige organisasjoner*». Som det ble redegjort for i saken om presisering av vedtak (formannskapet 7.12.2016), er ikke dette en egnet kategorisering for å evaluere kommunens årlige driftstilskudd. Rådmannen ser imidlertid at kommunen ikke har nok kunnskap om graden av frivillig innsats og engasjement hos mottakerne av tilskudd. Det bør derfor innføres krav om at mottakere av årlig driftstilskudd rapporterer hvor stort frivillig engasjement virksomheten utløser.

På bakgrunn av foreliggende vurderinger, foreslår Rådmannen følgende:

Prinsipper og rutiner for forvaltning av årlige driftstilskudd

1. Kristiansand kommune gir årlig driftstilskudd for å støtte viktige, eksterne medspillere som bidrar til å realisere kommunens overordnede målsettinger for utviklingen av byen.
2. Hovedregelen er at spesielle formål eller konkrete aktiviteter støttes av kommunen gjennom tilskuddsordninger som er åpne for alle aktører på området, og ikke ved at kun én eller noen få mottar årlig driftstilskudd.
3. Bystyret avgjør i budsjettvedtaket hvem som skal motta årlig driftstilskudd og størrelsen på det enkelte tilskuddet. Tidsavgrensning av tilskuddet (1-3 år) er en mulighet, og skal i tilfelle markeres tydelig i budsjettdokumentene.
4. Til grunn for tilskuddet skal det foreligge en søknad, vedlagt årsrapport/årsregnskap fra foregående år og planer/budsjett for kommende år. Årsrapporten skal inneholde oversikt over virksomhetens engasjement av frivillige.
5. Muligheten for å motta årlig driftstilskudd fra kommunen gjøres offentlig kjent i god tid før søknadsfristen. Rådmannen fastsetter søknadsfristen.

6. Saksbehandlingen skal evaluere mottakeren og tilskuddets størrelse. Rådmannens forslag til handlingsprogram og årsbudsjett skal synliggjøre administrasjonens faglige vurderinger.
7. Dersom det vurderes store endringer i sektorens portefølje, bør dette drøftes muntlig med hovedutvalget før Rådmannen konkluderer. En slik budsjettdrøfting skal gjennomføres i et lukket møte.
8. Normalt utbetales driftstilskudd under 0,5 mill. kr i sin helhet ved starten av året, mens større beløp utbetales i kvartalsvise rater. Tilsagnsbrevet skal presisere at det foretas nye vurderinger hvert år ved rulleringen av handlingsprogram og budsjett.
9. Mottakere av årlig driftstilskudd skal som hovedregel ikke motta tilskudd fra andre kommunale tilskuddsordninger.